
Anotace

Peter Šajda: Kierkegaardovská renesancia

Filozofia, náboženstvo, politika

Bratislava, Premedia 2016. 240 s.

O významu Kierkegaardova myšlení pro formulaci nových témat a směrů německojazyčné filosofie první poloviny 20. století není sporu. V jaké však míře a jakými cestami se tato kierkegaardovská inspirace šířila, je stále tématem málo zmapovaným. Na rozdíl od Hegelova vlivu na dvě rozhodující generace francouzských filosofů postrádá Kierkegaard svého Kojèva či Hyppolita. O Kierkegaardově vlivu máme jen kusé a nejasné představy.

Kniha slovenského filosofa Petera Šajdy představuje nepochybné desideratum monografického zpracování fenoménu „kierkegaardovské renesance“ (jde o dobový termín), širokého proudu zájmu o Kierkegaardovu filosofii, především však složité sítě aktérů, kteří zvláště v meziválečném Německu recipují dánského autora. Reviduje tak zkršené představy o recepci Kierkegaarda, redukované na tři slavné poznámky pod čarou v *Bytí a čase* a Jaspersovo dílo.

Šajda sleduje šíření zájmu o Kierkegaarda v německém prostředí již od 19. století (Brandes), kierkegaardovskou renesanci však vymezuje až lety 1909–1945. V tomto časovém úseku se Šajda věnuje autorům, již Kierkegaarda uvádí do povědomí odborné veřejnosti, jeho díla překládají (Schrempf, Bärthold, Haecker), interpretují a především staví do dějinného kontextu své současnosti.

Šajda nepíše knihu, která by aspirovala na definitivní *Wirkungsgeschichte*, jeho práce interpretuje Kierkegaardův vliv sice komplexně, avšak s jasnou perspektivou důrazu kladeného na společenskou a dějinnou kritiku. Kierkegaard je zdrojem revidice pojetí moderny, již rozvíjí Schmitt, Jaspers, Buber, Adorno, či významu zájmu o každodennost a upadlost neurčitého „ono se“ u Heideggera. Právě Kierkegaard katalyzuje filosofický zájem o veřejnost, dav, masy, tisk.

Druhým hlavním tématem Šajdova výkladu je filosoficko-antropologická linie Kierkegaardova působení, čili především jeho vliv na dílo Buberovo, Guardiniovo a Adornovo. Zde si Šajda všímá recepce vztahového modelu já z *Nemoci k smrti* v Buberově dialogické antropologii, či Adornovy teze, že Kierkegaard formuluje svou filosofii na základě analýzy neutralizace jedince v nastupující průmyslové moderní společnosti.

Šajdova studie tedy klade těžiště kierkegaardovské renesance do prostoru politické filosofie a filosofické antropologie, menší pozornost věnuje motivům sensu stricto existenciálním, přičemž současně vymezuje svůj záběr filosofickým diskursem, čili Kierkegaardem inspirovaní teologové (Bultmann, Barth, Tillich) mají v jeho knize význam jen marginální.

Šajda rozlišuje celou paletu rozdílných přístupů a způsobů nakládání s Kierkegaardovým dílem ve sledovaném období; tím klíčovým a charakteristickým rozlišením je na jedné straně snaha Kierkegaarda domýšlet a dovádět do důsledků (Schrempf) a na straně druhé akademický kritický přístup ke Kierkegaardovi, který definitivně zvítězil v další etapě recepce Kierkegaardova díla po druhé světové válce.

U Šajdy je velikou devízou naprosto expertní znalost Kierkegaardova korpusu, již demonstruje krátkými analýzami klíčových primárních textů, o něž se autoři kierkegaardovské renesance opírali. Kniha se proto nespolehá na čtenářovu hlubší obeznámenost s Kierkegaardem.

Jakub Marek